

ДЕНЬ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

Підготувала:

вчитель

Григоришин О.С.

Мета: ознайомити учнів з образом калини в українській творчості; виховувати почуття гордості за нашу творчу спадщину, любов до рідного краю, розвивати уявлення про народну творчість.

Обладнання: хліб на вишитому рушнику, прикрашений калиною.

Ведучий. Ой нене, серце крас,
Коли сопілка грає.
На свято червоної калини
Діток закликає.

Ведуча. Алеєю щастя, за давнім звичаєм,
Сьогодні всі разом ми вирушаєм.
По килиму з листя й пелюсток квіткових,
Ви впевнено йдете до радощів нових.
Залиште хвороби, залиште печалі,
У мирі й любові в майбутнє йдіть далі.
Свято починаємо у добрий час!
Країна-Калина чекає на нас.

Калина. На рідній Вкраїні,
В великі свята,
З хлібом калина
Поруч була.

Ведучий. Майже в усіх народів є улюблені рослини - символи. У канадців, скажімо, клен, у росіян - берізка, а у нас - калина. Правду каже прислів'я: **«Без верби й калини нема України!»**.

Калина. Я не груша, я не слива,
Я – калинонька вродлива.
Я стою в зеленім листі
І в червоному намисті.
А чому я так прибралась?
Бо до свята готувалась.

Ведуча. З давніх-давен, народ опoетизовував цей кущ. У часи Хмельниччини ширилась козацька балада «Розлились круті бережечки», де калина символізувала дух боротьби за національну незалежність від шляхецької Польщі.

Ведучий. Калина символізує дух боротьби за національну незалежність. «Ой, у лузі червона калина...» упродовж семи десятиліть не звучала ця пісня по радіо, у репертуарах хорів, її вважали націоналістичною. Та приректи цю пісню на забуття не вдалося. Вона не вмерла, вона воскресла, вона знову живе з нами.

Пісня «Ой, у лузі червона калина похилилася».

Дитина. Червоні кетяги калини
Горять вогнями усіма.
Без калини нема України,
Без Вкраїни народу нема.

Ведуча. Калина і Україна нероздільні... Калина полюбила українську землю, де має найбільш сприятливі умови для росту, а народ України шанує її за пишну вроду і цілющі властивості. А зараз послухайте легенди, чому цей кущ має таку назву.

Легенда «Дівочий ліс»

Було це у ті часи, коли на нашу землю завойовники нападали, наші землі пљондрували, а людей у неволю брали.

У селі жила дівчинка Маринка. Пішла вона назустріч ворогам і завела турків-бусурманів у непрохідні нетрі, там вони й загинули. Загинула й дівчинка Маринка, султан-турок стяв Маринці голову. Заструменіла гаряча кров. І де та кров на землю впала – калиною стала. Весною цвіте білим цвітом, нагадує нам про ніжну красу Маринки, а восени червоні кетяги скидаються на краплини крові. А насінинки схожі на серце – серце дівчинки Маринки.

Ведучий. А існує й інша легенда.

Дитина. Верба – то журба,
А калина – то краса.
А калина – то дівчина,
То дівчина,
Що кохала козака.
А дівчина-сиротина,
Що свекрусі не вгодила.
Не вгодила – бо не мила,
Без скринь заміж виходила.
Виходила і не мала ні перин,
Ні укривала.
В неї лиш русая коса –
Незрівнянная краса.
Та коса її русява козаченька зчарувала.
В молодого козака мати люта зла була.
В неба грому все просила,
Щоб вода кохання змила.
І в негоду, під час, зливи,
До криниці воду брать
Шле невістку нелюбиму
На смерть вірну помирать.
Коромисло, два відерця
На плечі вона несе,
А у грудях клекоче серце,
Як же любить воно все!
Любить світ цей Божий, ясний.
Любить сонце і росу.
Любить хлопця молодого,
Свою русою косу.
Ось криниця, в ній водиця,
Як сльозина виграє.
А на небі грім гуркоче,
Дівку блискавкою б'є!
І відразу до криниці
Тінь печальна попливла.
То дівчина-сиротина...

То калина розцвіла!
А козак все домагався,
Все у матері питався.
Де ж поділася дружина,
Й що то в лузі за калина?
Забувай же ти, мій сину,
Ту убогу сиротину.
Чи ж то щастя, що коса,
То незрівняна краса?
Здогадався враз хлопчина,
Що калина – то дружина.
Він побіг до неї, впав.
Стовбур ніжний обіймав.
Доки сонце не сховалось
І на землю впав туман.
А на ранок у долині
Спів почули солов'їний.
І впізнала мати сина молодого!
До калини не дійшла –
Серце туга їй звела.
І в долині край криниці
Похилилася верба.
Верба – то журба,
А калина – то краса.
А калина – то дівчина,
Що кохала козака.

Поетична скарбничка

Ведуча. Багато поетів у своїх віршах згадують калину.

1. Т. Г. Шевченко «На вічну пам'ять Котляревському».

Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину.
Над водою гне з вербою
Червону калину.
На калині одиноке
Гніздечко гойдає.

А де ж дівся соловейко?
Не питай не знає...

2. Т. Г. Шевченко «Тече вода з-під явора»

Тече вода з-під явора,
Яром на долину,
Пишається над водою
Червона калина.
Пишається калинонька,
Явір молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.

Тече вода із-за гаю,
Та попід горою.
Хлюпочуться качаточка
Поміж осокою.

А качечка випливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.

3. Марія Познанська «Калинонька»

Ось калина над рікою
Віти стелить по воді.
Хто це щедрою рукою
Їй намистечко надів?
Червонясте, променисте,
Розквітає, як огні.
Дай хоч трішечки намиста,
Калинонько і мені.

4. І. Я. Франко «Червона калино, чого в лузі гнешся?»

Червона калино, чого в лузі гнешся?
Чого в лузі гнешся?
Чи світла не любиш, до сонця не пнешся?

До сонця не пнешся?
Чи жаль тобі цвіту на радощі світу?
На радощі світу?
Чи бурі боїшся, чи грому з блакиту?
Чи грому з блакиту?

Не жаль мені цвіту, не страшно і грому.\
Не страшно і грому.
І світло люблю я, купаюся в ньому.
Купаюся в ньому.
Та вгору не пнуса, бо сили не маю.
Бо сили не маю.
Червоні ягідки додолу схиляю.
Додолу схиляю.
Я вгору не пнуса, я дубам не пара.
Я дубам не пара.
Та ти мене, дубе, отінив, як хмара.
Отінив, як хмара.

5. Володимир Ладжинець «Криниця»

Вчора ще дзвеніли коси
В гаї, на лужку,
Нині ж там стоїть вже осінь
В жовтім козушку.
Я до неї у долину
Вибіг із воріт.
Придивився: то ж калина
В золоті стоїть.

6. Степан Пушик «Калина»

Над білими крутими берегами,
Де зимова ятриться далина.
Калина йде глибокими снігами.
Заметами до мене йде вона.

Червона хустка збилася на плечі,
І руки простяглися догори.

Між нами неба сині глибочені
Безоднями сполохані вітри.

Вона проб'ється через поле княже,
Через доріг залізну течію.
Вона прийде і світ мені зав'яже,
І в кетяги сховає кров мою.

7. Віктор Романюк «Голосом зернини»

Де, ти, брате мій луже,
Де ти, сестро калино?
Під травою-росою
Ні доріг, ані стеж.
- Ой червона калино,
Чом так пізно цвітеш?

- Як цвіту я так пізно,
На Іванове літо,
Доторкнешся до мене –
І побачиш себе:
Навіть папороть квітом
Так не вразить тебе.
Доторкнися до мене.
І душею цвісти,
Ти – душею, я – квітом.
І зав'яжеться гроно,
І наллється любов'ю,
На осінніх вітрах.
Стане в лузі червоно
І червоно в віках.

Ведучий. Калину зустрічаємо і в піснях.

1. Марійка Підгірянка «Калинонька».

2. Тарас Шевченко «Зацвіла в долині».

3. Українська народна пісня «Ой єсть в лісі калина».

Ведуча. Калина – символ дівочої вроди, вірності, чистоти. Ось як в народі говорять про калину.

1. Пишна та красива, мов червона калина.

2. Щоки червоні, як кетяги калинові.

3. Убралася в біле плаття, як калина в білий цвіт.

4. Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте.

Ведучий. Калина у віночку – символ краси та дівочої вроди, символ нашої вродливої України.

Вірш «Посадіть калину»

Посадіть калину...
Коло школи,
Щоб на цілий білий світ
Усміхнулась щиро доля –
Материнський ніжний цвіт.
Посадіть калину...
На городі,
Щоб розквітнула земля!
Із роси – пречиста врода,
З неба – почерк журавля.

Посадіть калину..
Коло тину.
Щоби злагода цвіла.
Буде щедрою родина –
Буде честь їй і хвала.

Посадіть калину...
Коло хати,

Щоб на всеньке на життя
Стане кожен ранок святом,
Дітям буде вороття.

Посадіть калину...
В чистім полі.
Хай вона освятить час!
Рід наш дуже любить волю,
Хай же воля любить нас!

Синє небо,
Злоте поле...
Посадіть калину
Коло школи.

А щоб цвіт її не стерся,
Не зів'янув в спориші,
Посадіте коло серця,
Щоб цвіла вона в душі.

Говорила мати:
Не забудься, сину –
Як будуєш хату,
Посади калину.
Білий квіт калини –
Радість України,
А вогнисті грона –
Наша кров червона.
Зоряна калина –
І краса, і врода
Нашої країни,
Нашого народу.
Пам'ятай же, сину,
Що сказала мати:
Посади калину
В себе біля хати!

Ведучий.

Калина — це мати, яка чекає сина.

Дитина.

Десь там, за далекими гонами літ,
Де в травах дитинства стежина,
Стоїть біля батьківських сивих воріт
Калина, червона калина.
Вона проводжала синів на війну,
Плече до шинелі тулила.
Не знала в розпуці покою і сну
Калина, червона калина.
А син під Берліном упав на коні.
не стало у матері сина.
І зойкнула вічним вогнем край воріт
Калина, червона калина.
З тих пір в солов'їних дніпрових краях,
Де в травах дитинства стежина,
Як мамина пам'ять стоїть по синах
Калина, червона калина.

Дитина.

Я цей сон дитинства завжди пам'ятаю,
Мама нахилилась тихо край вікна
Квіти поливає, жалібно співає
І цвітє калина край мого села.
Мамо, наша мамо, як ви посивіли,
Наче молодістю не були
Руки, ваші руки, стільки відробили
Всю війну косили, шили і пекли.
Пролетіли роки, стежкою майнули.
На рушник матусин хліб і сіль кладу
І як на екзамен, за життя прожите
До могили батька стежкою іду.
Не горюйте, мамо, доки діти з вами,
Доки цвіт калини у вашім садку.
Все, що не сказали ми про вас словами,
Скажемо ділами на своїм віку.

Ведуча. Діти, ви виростите, вирушите із своїх гнізд. Та не забувайте ніколи отчого дому, маминої калини.

Дитина. Де б не стрів калину

Не спіши ламати:
Може то солдатська
Посивіла мати.
Дідуся старого,
Що давно не має
Із рідні нікого.

Ведучий. Калина – це пам'ять. Пам'ять про матір, найдорожчу людину в світі, про те, хто не повернувся до рідного дому.

Учень.

Горіхове сіделечко, а кінь вороненький,
Ой поїхав на чужину козак молоденький,
Ой поїхав на чужину та там і загинув,
Свою рідну Україну навіки покинув.

Звелів собі насипати високу могилу,
Звелів на ній посадити червону калину,
Будуть пташки прилітати, калиноньку їсти,
Будуть мені приносити з України вісті.

Ведуча. Родить калина майже щороку і завжди рясно. Ягоди її використовують в народній медицині. Цілющі властивості має кора калини та відвар її сушених квіток. Недарма ще й зараз можна почути вислів: *«Червона калина від ста хвороб рятує»*.

Ягоди калини використовують при виготовленні кондитерських виробів та прохолодних напоїв. З деревини виготовляють музичні інструменти.

Учень.

На калині зріза гілку,
Змайстрував одну сопілку.
І сопілка грає, грає,
Бо веселий голос має.

Учениця.

Солов'ї на калині,
На ялині – зозуля,
Через гори й долини
Лине пісня з України.

Мова в ній - калинова,
Древа сонячна гілка,
Серця тиха розмова –
Калинова сопілка.

І на кручах Дніпрових
Травня повінь зелена.
На мостах калинових –
Калинові знамена.

Пісня «При долині куш калини».

Ведучий. Не лякає калину ні осіння негода, ні зима з її холодами.
Стоїть, радіє, пишається своїм вбранням.

Вже жахав мороз калину:
Побілієш ти, як сніг.
Заморожу до загину,
Заморозити ж не зміг.
Червоніла, пломеніла.
Грона жевріли, як жар,
Не лякалась, не біліла –
Не калина, а пожежа!

А коли прибігли діти, любо мовила вона:

- Ви мене в коші беріте,
Я морожена – смачна.
Зустрічали з пиріжками
Свій новий щасливий рік...
І солодкими цівками
Лився їм на губи сік.

Дитина.

Ми українці – велика родина,
Мова і пісня у нас солов'їна.
Квітне в садочках
Червона калина,
Рідна земля для всіх нас – Україна.

Любіть прекрасну Україну,
Цінують мову її солов'їну,
Шануйте маму завжди, тата!
Працюйте, щоб жилось багато!
Ще посадіть вербу, калину,
Оберігайте Україну.

Дитина.

Вже скінчилось свято
І прощатися пора,
Ми бажаємо Вітчизні
Щастя, миру і добра.

Дитина.

Хліб-сіль на рушнику ми вам несем,
Любов свою несем безмірну.
Ми гостей добрих любим над усе!
Як любим рідну Україну!

Калина.

Гості мої дорогенькі,
Добра вам бажаєм,
І за звичаєм вкраїнським
Хлібом пригощаєм.

*(Дівчинка-калина з хлопчиком пригощають гостей коропаєм.
Звучить запис пісні Софії Ротару «Одна калина».)*

Пісні

1. «Ой у лузі червона калина».
2. «Калинонька».
3. «Зацвіла в долині червона калина».
4. «Ой єсть в лісі калина».
5. «При долині кущ калини».
6. (Фонограма С. Ротару «Одна калина».)